

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om revision av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 74, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Nordström* i Kramfors m. fl. yrkat, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan revision av ordningsstadgan för rikets städer och andra hithörande bestämmelser, att enhetlighet blir rådande och så att de ideella organisationernas verksamhet inte onödigt betungas».

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

I § 13 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 givas bestämmelser om offentliga tillställningar, varmed förstås tillställningar av vad beskaffenhet som helst, vilka genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöras eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordras, begäres eller mottages eller till vilka allmänheten eljest har tillträde. Under begreppet tillställning äro här att hänföra sammankomster och demonstrationståg, föreställningar av alla slag, dans-tillställningar, tivolinöjen och dylikt. Genom en särskild förordning den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan m. m. skall vad här stadgas om offentlig tillställning äga tillämpning jämväl å tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudan, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar driven rörelse eller tillställningen eljest — såsom med avseende å sin omfattning eller de villkor, varunder tillträde lämnas — är att jämställa med tillställning, till vilken allmänheten har tillträde. Stadgandet i fråga är riktat mot sådana slags tillställningar, vid vilka klubb- och föreningslivets former illojalt utnyttjas. Viss modifikation i stadgandet har dock gjorts genom det närmast blott såsom ett provisorium avsedda tillägg, som § 13 ordningsstadgan erhållit genom kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 286). Här stadgas nämligen, att om tillställning anordnas av en till viss organisation ansluten förening, den omständigheten att förutom föreningens

egna medlemmar jämväl medlemmar i andra till organisationen anslutna föreningar äga tillträde till tillställningen icke skall föranleda, att densamma skall betraktas som offentlig.

Som allmän regel gäller, att den, som anordnar offentlig tillställning, skall därom göra anmälan till polismyndigheten. Denna regel är emellertid för vissa grupper av tillställningar underkastad undantag, dels i mildrande, dels i skärpande riktning. I fråga om allmänt föredrag, som är att hänföra till andaktsövning eller föreläsning vid läroanstalt, är sålunda anmälan icke erforderlig. Å andra sidan är beträffande vissa andra grupper av tillställningar — nämligen *dels* »maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar» (s. k. allmänna folknöjen), *dels* tillställning, som skall äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest har obehindrat tillträde — föreskrivet, att polismyndighetens tillstånd skall avvaktas och att, innan tillstånd erhållits, inträdeskort ej får utlämnas eller avgift fordras, begäras eller mottagas. Å ansökan om tillstånd meddelas beslut som sökanden har att lösa. Därest beslutet innefattar bifall till ansökningen, angivas i resolutionen de villkor och ordningsföreskrifter polismyndigheten funnit skäligt uppställa. Där det visar sig att tillställning för vilken fordras tillstånd åsyftar eller innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, äger polismyndigheten förbjuda tillställningens förnyande. I nu nämnda fall, liksom då tillställningen äger rum utan tillstånd, har polismyndigheten befogenhet att upplösa tillställningen.

Enligt kungörelse den 10 juni 1932 (nr 198) angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan, vilken kungörelse trätt i kraft den 1 augusti samma år, har vad i § 13 ordningsstadgan är stadgat i fråga om s. k. allmänna folknöjen utsträckt att gälla för hela landsbygden. Genom kungörelsen har därvid på landet landsfiskal tillagts enahanda befogenhet som i stad tillkommer polismyndigheten därstädes.

Här må även erinras om kungörelsen den 28 maj 1943 angående förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar. Enligt denna kungörelse må på juldagen, långfredagen och påskdagen icke anordnas offentliga nöjeställningar, ej heller vissa tävlingar eller uppvisningar. Med nöjeställningar förstås i kungörelsen teater-, biograf-, cirkus- och revyforeställningar, varieté- och kabarettställningar, tivolinöjen och dans samt andra med dem jämförliga tillställningar. Som offentlig skall anses jämväl tillställning, tävling eller uppvisning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest densamma uppenbarligen utgör del av en uteslutande eller väsentligen för anordnande därav driven rörelse eller eljest är att jämställa med tillställning, tävling eller uppvisning, till vilken allmänheten har tillträde.

Frågor om ändrade bestämmelser om nöjestillställningar ha under tiden efter 1932 års lagstiftning vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens prövning.

I anledning av en vid 1934 års riksdag väckt motion, II: 41, beslöt riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t, nr 70, begära utredning angående skärpta åtgärder mot de s. k. nattklubbarnas verksamhet. Sedan Kungl. Maj:t anledning av skrivelsen införskaffat utredning från länsstyrelserna, beslöt Kungl. Maj:t den 13 november 1936, att skrivelsen icke skulle föranleda någon vidare åtgärd.

Vid 1936 års riksdag väcktes åtskilliga motioner angående offentliga nöjestillställningar. I en av dem (II: 151) föreslogs bland annat att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa om utredning och förslag till följande års riksdag om att den i § 13 ordningsstadgan för rikets städer föreskrivna plikt att inhämta tillstånd upphävdes för de delar av landet, där den icke tillämpades före den 1 augusti 1932. I de övriga motionerna framställdes förslag angående åtgärder för en enhetlig tillämpning av gällande ordningsföreskrifter för offentliga nöjestillställningar samt angående ökad möjlighet för kommunal myndighet att bestämma över förvärvsmässigt bedriven nöjesverksamhet.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, anförde, under hänvisning till en inom socialdepartementet år 1932 utarbetad promemoria i ämnet, i utlåtande nr 49 bland annat följande.

Utskottet, som tagit del av de i anledning av Kungl. Maj:ts remiss år 1934 inkomna utlåtandena, hade av desamma erfarit att myndigheterna å åtskilliga orter vitsordat att bättre förhållanden inträtt genom tillkomsten av 1932 års kungörelse. Tillämpningen av kungörelsen syntes i allt väsentligt ha skett i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i ovannämnda inom socialdepartementet utarbetade promemoria.

Om sålunda 1932 års lagstiftning i stort sett torde medfört gynnsamma verkningar, hade likväl klagomål fortfarande förekommit, särskilt från vissa delar av landet. Utskottet ville därför föreslå att riksdagen anhölle att Kungl. Maj:t måtte rikta vederbörande myndigheters uppmärksamhet på angelägenheten av att tillbörligt avseende fästes vid de kommunala myndigheternas önskemål om inskränkningar i nöjeslivet i den mån icke särskilda skäl, framförallt ur ordningssynpunkt, talade i annan riktning. I sistnämnda avseende borde särskilt uppmärksammas att alltför stränga restriktioner på en plats kunde menligt inverka på nöjeslivets utövning på en annan plats.

Genom nyssnämnda utredning syntes framgå, att i viss mån olika uppfattning gjort sig gällande angående tolkningen av § 13 ordningsstadgan i vad den rörde tivoli, ambulerande nöjesfält, kringresande cirkus och dylika tillställningar, vilka på sina håll givit anledning till befogade klagomål. Utskottet ansåge önskvärt att genom Kungl. Maj:ts försorg undersökning verkställdes, huruvida ordningsstadgans föreskrifter i detta avseende behövde förtydligas eller kompletteras.

De i övrigt i motionerna framförda yrkandena syntes icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i de av utskottet angivna hänseendena samt, i den mån så erfordrades, till riksdagen hänskjuta förslag angående avhjälpan av de utav utskottet omnämnda missförhållandena, samt att motionerna, i den mån de icke kunde anses härigenom besvarade, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Riksdagen biföll utskottets hemställan, varefter avläts skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 353).

I en motion (II: 85) vid 1938 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om utredning, huruvida och i vilken utsträckning ett kommunalt inflytande åter skulle kunna beredas effektiv möjlighet att inverka på meddelande av tillstånd att anordna offentliga möten, folkfester eller nöjeställningar. Denna motion, som behandlades av andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, föranledde icke till någon åtgärd.

I anledning av en vid samma riksdag framlagd proposition, nr 169, och en i samband därmed väckt motion, II: 386, avlät riksdagen, på hemställan av första lagutskottet, den 1 juni 1938 skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 364) med anhållan att Kungl. Maj:t ville låta systematiskt sammanföra och i erforderlig mån jämväl omarbete de i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar ingående bestämmelserna rörande offentliga tillställningar, allt under beaktande av kravet att dessa bestämmelser erhöles en sådan avfattning att den lojala föreningsverksamheten icke därigenom äventyrades eller försvårades.

I utskottsutlåtandet (nr 49) anfördes — sedan det i propositionen framlagda författningsförslaget behandlats och med vissa ändringar tillstyrkts — bland annat följande.

Med det ovan anförda har utskottet icke avsett att ställa sig avvisande mot önskemålet om ett tillrättaliggande av hithörande ordningsregler och därmed sammanhängande bestämmelser. Tvärtom finner utskottet ett sådant tillrättaliggande i hög grad av behovet påkallat. De ifrågavarande föreskrifterna äro nämligen icke endast språkligt sett föråldrade utan även vad innehållet beträffar i hög grad oklara, varjämte bestämmelserna i systematiskt avseende äro uppställda och behandlade på ett sådant sätt att det inbördes sammanhanget ter sig synnerligen svåröverskådligt. Vidare vill utskottet som en påtaglig brist framhålla, att oaktat 1932 års förordning, såsom ock vid dess tillkomst från olika håll underströks, icke är avsedd att beröra den lojalt utövade normala föreningsverksamheten, författningstexten icke utesluter en misstolkning i denna riktning.

Vissa av de erinringar och önskemål utskottet ovan framställt kunna beaktas genom omedelbara författningsändringar; andra behöva en utredning som utskottet icke ser sig i stånd att verkställa och varom framställning därför synes böra göras hos Kungl. Maj:t.

Genom beslut den 11 november 1938 uppdrog Kungl. Maj:t i anledning av 1936 och 1938 års riksdagsskrivelser åt landshövdingen Arvid Lidén att så-

som sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser.

Genom beslut den 30 december 1939 förordnade Kungl. Maj:t att med fullföljande av utredningen skulle tillsvidare anstå.

Sedermera föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1943, att ifrågavarande utredningsarbete skulle återupptagas samt utredningsuppdraget utvidgas att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelades för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. I samband härmed förordnade Kungl. Maj:t landssekreteraren N. O. Åkesson att jämte Lidén fullfölja utredningsarbetet, varvid det uppdrogs åt Lidén att såsom ordförande leda förhandlingarna.

De sakkunniga, som antagit benämningen ordningsstadgeutredningen, ha den 8 november 1944 avgivit betänkande med förslag till allmän ordningsstadga ävensom till vissa i samband därmed stående författningar.

Sedan betänkandet varit föremål för remissbehandling, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I förevarande motion uttala motionärerna, att ordningsstadgeutredningens förslag utformats på ett sådant sätt, att det under inga förhållanden kan läggas till grund för en modern och ändamålsenlig ordningsstadga. Härefter anföres i motionen bland annat.

Förslaget har även underkänts av en praktiskt taget enhällig opinion, av remissinstanser och andra berörda institutioner och även av pressen.

Att de nuvarande förhållandena ändock äro ohållbara, är ostridigt. Att överhuvud taget möjligheter finnas till olika tolkningar av bestämmelserna om nöjeslivet, är förkastligt. Att även i fortsättningen överlåta till mer eller mindre byråkratiska polismyndigheter att godtyckligt rumstera på detta område kan inte vara försvarligt. För ideella organisationer av skilda slag är det nuvarande tillståndet olidligt. Många politiska, nykterhets-, idrotts- och andra organisationer ha inte bara besvärligheter att räkna med; för de flesta betyda de nuvarande förhållandena också ett allvarligt avbräck i deras strävan att genom nöjestillställningar av skilda slag anskaffa nödig ekonomi för sin verksamhet.

Av den här ovan lämnade redogörelsen framgår att Kungl. Maj:t i anledning av skrivelser från 1936 och 1938 års riksdagar uppdragit åt särskild sakkunnig att företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och med denna sammanhängande författningar. Sedan ytterligare en sakkunnig tillkallats och utredningsuppdraget utvidgats att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, *Utskottet.*

vari ordningsföreskrifter meddelades för riket i dess helhet, hava de sakkunniga, som antagit benämningen ordningsstadgeutredningen, den 8 november 1944 avgivit betänkande med förslag till allmän ordningsstadga m. m. I betänkandet har den i motionen upptagna frågan om nöjestillställningar gjorts till föremål för ingående behandling.

Motionärerna förmena att ordningsstadgeutredningens förslag icke kan läggas till grund för en önskvärd revision av de bestämmelser som reglera nöjeslivet och yrka, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan revision av ordningsstadgan för rikets städer och andra hit hörande bestämmelser, att enhetlighet blir rådande och så att de ideella organisationernas verksamhet icke onödigt betungas.

Såsom utskottets redogörelse utvisar är ordningsstadgeutredningens betänkande efter avslutad remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn härtill finner utskottet det icke för närvarande vara påkallat att föreslå riksdagen att vidtaga någon åtgärd i anledning av motionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 74, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 mars 1946.

På första lagutskottets vägnar:

THORWALD BERGQUIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Bergquist, Westman, Ahlqvist, Löthner, Olofsson*, fru *Sjöström-Bengtsson* samt herrar *William Ohlsson* och *Arrhén**;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Werner, Olsson* i Mellerud, *Lindberg, Ljungberg, Landgren* och *Rylander*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.